

OPAS TIEDON TUOTTAMISEEN VIITTOMAKIELELLÄ

OHJEKIRJA

SISÄLLYS

Johdanto

Viittomakieli

**Tiedon tuottaminen
viittomakielellä**

Kääntäminen ja materiaalit

Video – kriteerejä ja ratkaisuja

Tilaaminen ja neuvonta

Johdanto

Tämän käsikirjan tarkoituksena on opastaa, kuinka verkkosivut tuodaan paremmin viittomakielisten saataville. Sen kohderyhmiä ovat tiedottajat, julkisten palveluiden tiedotusvastaavat, kunnat ja viranomaiset sekä kaikki aiheesta kiinnostuneet.

Tässä käsikirjassa esittelemme mahdollisuuksia tuottaa tietoa viittomakielisten videoiden avulla. Esittelemme lyhyesti viittomakieltä ja kerromme muun muassa, miten videomuotoista tietoa voi sisällyttää verkkosivuille ja millainen tieto soveltuu käännettäväksi viittomakielelle.

Tämä on tärkeää, sillä monet viittomakieliset kuurot haluavat saada tietoa omalla äidinkielellään eli viittomakielellä, jota he ymmärtävät parhaiten. Vähemmistökieliryhmänä viittomakielisillä on myös oikeus saada yhteiskunnassa palvelua ja tietoa ymmärrettävällä tavalla. Viittomakieliset haluavat olla yhteiskunnan **aktiivisia jäseniä**.

Viittomakieli

Viittomakieli on itsenäinen kieli, jolla on oma kielioppinsa ja muut kielisääntönsä. Suomessa on kaksi kansallista viittomakieltä, suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli. Niillä on tiettyjä yhtäläisyyksiä, mutta myös monia toisistaan poikkeavia viittomia eli sanoja. Suomenruotsalainen viittomakieli ei myöskään vastaa ruotsalaista viittomakieltä, sillä jokaisella maalla on oma paikalliseen kieliyhteisöön kehittynyt ja sopeutunut viittomakielensä.

Viittomakielisille henkilöille on tarjottava enemmän tietoa sekä suomalaisella että suomenruotsalaisella viittomakielellä, jotta he olisivat tasa-arvoisessa asemassa muun väestön kanssa kaikilla elämänaalueilla.

Kääntäminen ja materiaalit

Viittomakielisen esittäjän tehtävä on kääntää tekstisisältö viittomakielelle ja tarvittaessa auttaa videon editoinnissa, mikäli editoija ei itse osaa viittomakieltä. Näin voidaan varmistua sisällön laadukkuudesta ja siitä, että viittomakieli on kieliopillisesti oikein.

Lähdetekstin on oltava alkuperäisessä muodossaan eikä esimerkiksi selkokielisessä muodossa. Näin viittomakielelle käännetystä materiaalista ei tule liian lyhyt, eikä se myöskään menetä keskeistä sanomaansa. Viittomakielelle käännettäessä tekstiä muokataan ja lyhennetään kohderyhmälle sopivaksi. Mikäli viittomakielisellä esittäjällä on lähtökohtaisesti liian vähän tietoa, lopputuloksesta on vaarana tulla sekava ja vaikeasti ymmärrettävä.

Viranomaistietoa voidaan puolestaan jäsentää ja muokata niin, että viittomakielisestä kokonaisuudesta tulee selkeä. Viittomakielinen esittäjä voi tarvittaessa selventää käsitteitä, jotta keskeinen sanoma välittyisi parhaalla tavalla. Tämä on tärkeää erityisesti silloin, jos kyseisiä sanoja ei tavallisesti käytetä arjessa.

Tiedon tuottaminen viittomakielellä

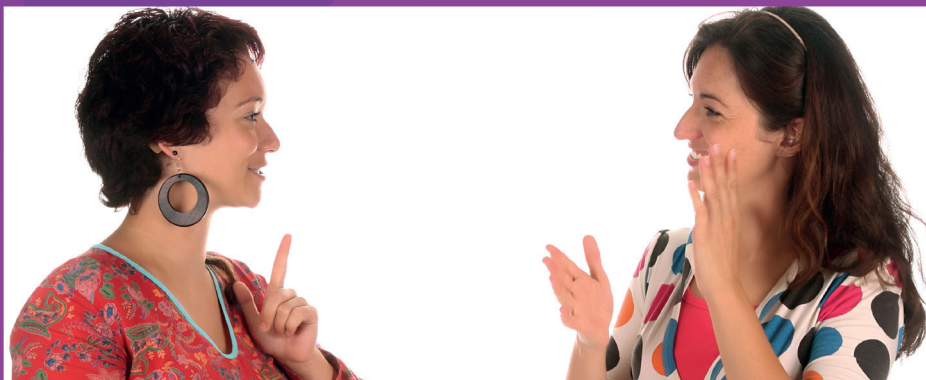
Kun viittomakielelle käännettävästä tekstisisällöstä on päätetty ja sen sijoituspaikka verkkosivuille tiedetään, on huomioitava myös, miten käyttäjä löytää viittomakielisen videon sivuilla.

On tärkeää, että viittomakielelle käännetty tieto löytyy helposti. Tästä näet muutamia esimerkkejä symboleista ja suorista linkeistä.

Verkkosivujen sisällöstä on suositeltavaa kääntää viittomakielelle sellaiset tiedot, jotka ovat luonteeltaan pysyviä. Tällöin ne voidaan säilyttää verkkosivuilla pidemmän aikaa.

Yksityiskohtaiset hinta-, aika- ja yhteystiedot voidaan jättää viittomakielisestä sisällöstä pois ja ilmoittaa sen sijaan kulloinkin ajankohtaiset tiedot verkkosivujen tekstisisällössä, erillisessä linkissä tai tekstiruutuna. Viittomakielisellä videolla katsoja ohjataan sitten tarkistamaan tiedot tekstistä/linkistä.

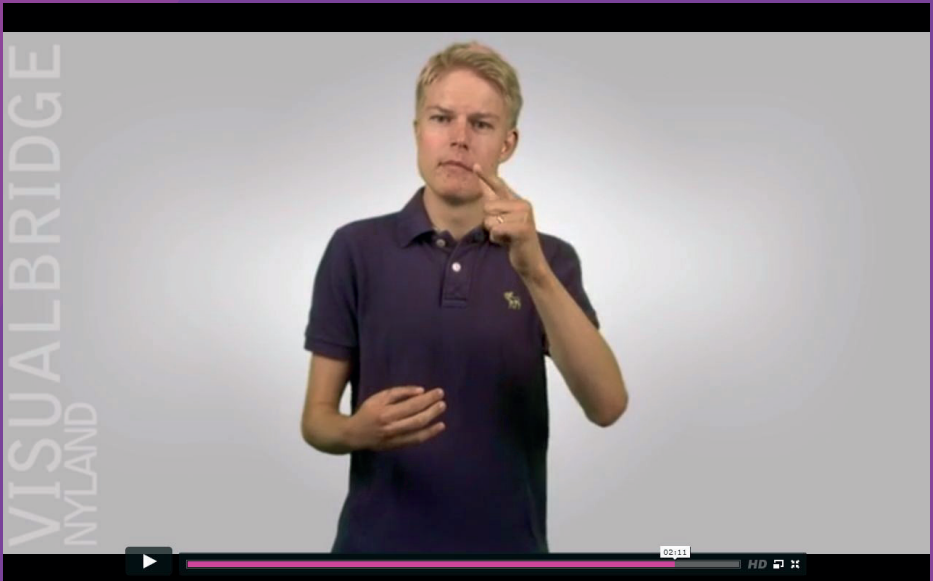

Video-kriteerejä ja ratkaisuja

Kun verkkosivuille lisätään video, on suositeltavaa käyttää striimauspalvelua, kuten YouTubea tai Vimeota, tai vaihtoehtoisesti omaa ratkaisua. Videon linkittäminen verkkosivuille on helppoa. Striimauspalvelussa verkkosivujen kävijät voivat katsoa videota suoraan sen latautuessa. Videon katsominen ei edellytä heiltä mitään toisto-ohjelmaa tai sellaisen asentamista tietokoneelle.

Videota kuvattaessa on myös muistettava korkea resoluutio, jotta videokuvan laatu pysyy hyvänä myös jälkikäsittelyn ja pakkaamisen jälkeen. Kannattaakin käyttää parasta mahdollista kuvanlaatua. Tällöin videotoistopalvelu voi muokata viittomakielisen videon eri laitteille optimoituihin formaatteihin sopivaksi, jolloin kuva on hyvälaatuinen niin suurelta tietokoneruudulta kuin puhelimen pieneltä näytöltä katsottaessa.

Viittomakielistä videota kuvattaessa on huomioitava tietyt tekniset vaatimukset. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti valaistukseen, taustaan, tilaan, videon keston sekä materiaalin kuvanlaatuun. Videota kuvattaessa on tärkeää valita sopiva kuvakulma sen mukaan, millaista tietoa videolla välitetään. Yleisenä suosituksena on käyttää puolivartalokuvaa, jolloin viittomakielinen esittäjä näkyy vyötäröstä ylöspäin.

Videon voi hyvin lisätä tekstiä tai otsikoita eri tavoin ilman, että se häiritsee katsojaa. Esittäjän vieressä voi esimerkiksi näkyä luetteloteksti, johon tämä voi osoittaa, tai esitykseen voidaan lisätä tauko, jonka aikana teksti näytetään. Ruudulla ei tulisi kuitenkaan näkyä liikkuvaa tekstiä samaan aikaan viittomisen kanssa, sillä tällöin katsoja ei ehdi samanaikaisesti seurata viittomista ja lukea tekstiä.

Viittomakielisen esityksen tekstittäminen voi laajentaa videon kohderyhmää. Tekstitys toimii samalla tavalla kuin televisiossa; viittomat tekstitetään. Kuvakulmaa voi olla tällöin kuitenkin tarve säätää niin, että tekstitys tulee esittäjän vyötärön

alapuolelle. Se ei saa ylittää sitä alarajaa, johon esittäjän kädet osuvat hänen viittoessaan.

Tilaaminen ja neuvonta

Viittomakieliseen sisältöön erikoistuneet tuotantoyhtiöt ovat viittomakielisen videomateriaalintuottamisen asiantuntijoita. Lisäksi niiltä voi saada tukea viittomakieliseen verkkopalveluun liittyvissä kysymyksissä, esimerkiksi päivitettäessä verkkosivuston osioita. Tällaiset tuotantoyhtiöt hallitsevat viittomakieliseen materiaaliin ja videon laatuun liittyvät tekniset vaatimukset ja muut kriteerit. Niillä on myös käytettävissä kuvausstudiot sekä viittomakielisiä esittäjiä tekstin kääntämiseksi viittomakielelle. Tuotantoyhtiöiltä voi pyytää tarjousta viittomakielisen videon tuottamisesta sekä viittomakieliseen verkkopalveluun liittyvistä tukipalveluista.

Yhteistyöstä on laadittava sopimus, jossa eritellään tilaajan toiveet sekä määritetään, onko kyse yksittäisestä toimeksiannosta vai esimerkiksi jonkin tietyn ajanjakson kattavasta jatkuvasta päivitystyöstä. Viittomakielisen käännöksen tai tuotannon kustannukset perustuvat tuotantoyhtiöiden tarjouksiin. Yhteistyösopimus voi kattaa esimerkiksi materiaalin kääntämisen, videon kuvaamisen ja editoinnin sekä layout-työn tilaajan toiveiden mukaan. Tilaaja ja tuottaja sopivat yhdessä käännettävän materiaalin määrästä.

Viittomakielisen tiedon tuottamista suunniteltaessa on hyvä ottaa yhteyttä johonkin yhdistykseen tai järjestöön sen mukaan, onko tieto valtakunnallista vai paikallista (esimerkiksi kuntien tai organisaatioiden välittämää). Järjestöt kertovat mielellään, millaista tietoa heidän jäsenensä haluaisivat käännettävän viittomakielelle ja mille viittomakielelle se tulisi kääntää.

Seuraavassa luetellaan viittomakielisten etujärjestöjä:

Finlandssvenska teckenspråkiga r.f.

www.dova.fi

Kuurojen liitto

www.kl-deaf.fi

Viittomakielisten yhdistyksiä ja seuroja

www.kl-deaf.fi/yhdistyshuone

Suomen Kuurojen urheiluliitto

www.skul.org

Suomen Kuurosokeat ry

www.kuurosokeat.fi

